

**ZŠ a MŠ
Na Kopcích**

www.zskopce.cz

Minimální preventivní program

Školní rok 2023/2024

Zpracovala: Mgr. Kateřina Chládková
školní metodik prevence

Identifikační číslo
67008381

Telefon
568 606 100

Fax
568 606 150

E-mail
skola@zskopce.cz

web
www.zskopce.cz

Obsah:

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE	1
2. STRUČNÁ ANALÝZA SITUACE	2
VNITŘNÍ ZDROJE	2
<i>Charakteristika školy</i>	2
<i>Školní metodik prevence a preventivní tým</i>	2
<i>Informační zdroje</i>	3
VNĚJŠÍ ZDROJE	3
MONITORING	3
3. STANOVENÍ CÍLŮ MPP	4
4. SKLADBA AKTIVIT MPP PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY	5
A) PEDAGOGOVÉ	5
B) ŽÁCI	6
<i>Specifická prevence</i>	14
C) RODIČE	15
5. EVALUACE	15
6. PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ	16
OBSAH:	16
1. ÚVOD	18
2. CÍL	18
3. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ	18
4. PROTEKTIVNÍ A RIZIKOVÉ FAKTORY	21
5. CHARAKTERISTIKA, PODOBY, PROJEVY A ODHALENÍ ŠIKANÝ	21
<i>Charakteristika</i>	21
<i>Podoby šikany</i>	22
<i>Odhalení</i>	23
Nepřímé (varovné) znaky šikanování	23
Přímé znaky šikanování.....	24
Znaky projevující se doma	24
<i>Co šikanování není</i>	25
Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011).....	25
5. KRIZOVÝ PLÁN - ŠIKANA	26
<i>Základní postup v řešení šikany</i>	26
<i>Tři kroky kvalifikované pomoci:</i>	28
První krok pomoci - Diferenciální diagnostika	28
Druhý krok pomoci - Vnitřní diagnostika	28
Třetí krok pomoci - určení typu scénáře pro základní směr léčby.....	29
Komplikované formy šikany:.....	29
Stádia šikanování	30
<i>Řešení šikany</i>	31
Řešení počáteční obyčejné šikany se standardní formou	31
Řešení pokročilé šikany s neobvyklou formou	32

Výchovná opatření.....	32
Spolupráce s rodiči.....	33
Spolupráce se specializovanými institucemi.....	33
Legislativní rámec šikanování.....	34
Zákony a legislativní materiály, které mají vztah k řešení šikanování.....	34
Šikanování z hlediska práva.....	34
Doporučená literatura z oblasti školního šikanování.....	36
7. KYBERŠIKANÁ	38
Prevence kyberšikanování	38
Charakteristika kyberšikanování	39
Zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé (psychické) šikaně.....	39
Co kyberšikana není.....	40
Typy kyberšikany	40
Nejčastější motivy kyberagresora.....	40
Krizový plán - kyberšikana	41
Řešení kyberšikany.....	41
Legislativní rámec kyberšikanování.....	42
Doporučené odkazy	43
8. ŠIKANÁ ZAMĚŘENÁ NA UČITELE	45
Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele	46
Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele	47
Krizový plán – šikana zaměřená na učitele.....	48
9. OCHRANA DĚTÍ PŘED ŠIKANOU V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	48
10. POUŽITÉ ZKRATKY	49
11. KONTAKTY	49
7. STRATEGIE PREVENCE A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	50
8. PŘÍLOHY	53
PŘÍLOHA Č. 1	53
Seznam odborné a metodické literatury, odborných časopisů a videotéka	53
PŘÍLOHA Č. 2	54
Kroužky a další volnočasové aktivity, které škola nabízí žákům	54
PŘÍLOHA Č. 3	55
Přehled volnočasových aktivit v regionu	55
Přehled poskytovatelů adaptačních a preventivních programů	55
PŘÍLOHA Č. 4	56
Seznam důležitých zákonů, metodických pokynů a vyhlášek	56
PŘÍLOHA Č. 5	59
Seznam sítí organizací a odborných zařízení, na které je možné se obracet v indikovaných případech.....	59
PŘÍLOHA Č. 6	65
Internetové stránky, které jsou informačními zdroji v oblasti prevence rizikového chování	65
PŘÍLOHA Č. 7	68
Použité zkratky	68

1. Základní údaje o škole

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342, 67401 Třebíč
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Vítězslav Bartl
Telefon na ředitele	568 606 101
E-mail na ředitele	bartl@zskopce.cz

Jméno školního metodika prevence	Mgr. Kateřina Chládková		
Telefon	568 606 103		
E-mail	chladkova.k@zskopce.cz		
Specializační studium	Ano	Studuje	Ne
Realizátor vzdělávání	Vysočina Education, dvouleté specializované studium dle vyhlášky 317/2005 Sb. § 9c		

Jméno výchovného a kariérního poradce	Mgr. Veronika Jakubcová		
Telefon	568 606 125		
E-mail	jakubcova@zskopce.cz		
Specializační studium	Ano	Studuje	Ne
Realizátor vzdělávání			

	Počet tříd	Počet žáků	Počet pedagog. pracovníků
MŠ	2	51	4
ZŠ - I stupeň	8	150	9 + 5 asistentek
ZŠ - II. stupeň	7	132	13 + 3 asistentky
Celkem pedagog. pr. na škole			26

2. Stručná analýza situace

Vnitřní zdroje

Charakteristika školy

Škola leží na okraji města Třebíč. Tvoří ji jedna budova, která je propojena spojovací chodbou s jídelnou. Součástí školy jsou dvě třídy mateřské školy a devět ročníků školy základní. Školu tvoří moderně vybavené učebny a další odlehlejší prostory (Studio Kopce), které umožňují nerušenou práci pedagogů, vychovatelek a ostatních pracovníků, kteří ve škole realizují různé druhy aktivit. Dvě tělocvičny, hřiště, dvě hřiště s umělým povrchem a místnost na stolní tenis.

Školu navštěvují žáci z rodin úplných i neúplných, ze všech vrstev společnosti.

Mezi riziková prostředí ve škole patří šatny, schodiště, chodby s betonovými sloupy, spojovací chodba mezi školou a jídelnou, odborné učebny jako dílny, kuchyňka, dále WC a hřiště.

Se školním řádem jsou seznámeni žáci, rodiče i pedagogové.

Minimální preventivní program (dále jen MPP) navazuje na výuku prostřednictvím Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání - „Škola budoucnosti“, kde jsou v rámci vybraných předmětů uvedeny vazby na jednotlivé oblasti rizikového chování.

Školní metodik prevence a preventivní tým

Školní metodik prevence působí v oblasti prevence rizikového chování (závislosti, násilí, šikana, záškoláctví, apod.), zajišťuje programy primární prevence pro žáky, spolupracuje s třídními učiteli a s odbornými pracovišti, která působí v oblasti prevence rizikového chování, připravuje a vyhodnocuje dotazníky a ankety vztahujících se k tématům primární prevence, podílí se na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování, poskytuje poradenské služby.

Školní preventivní tým (školní poradenské pracoviště, dále jen ŠPP) se skládá z metodika prevence, výchovného a kariérního poradce a speciálního pedagoga. Standardní poradenské služby jsou poskytovány bezplatně na žádost žáků, jejich zákonných zástupců a pedagogů. Členové pedagogického sboru, žáci a jejich zákonní zástupci se mohou kdykoliv obrátit na kteréhokoliv člena ŠPP, který předá informaci ostatním členům. Místnost Školního

poradenského pracoviště se nachází v prvním patře budovy vlevo od levého schodiště. Členové ŠPP v na začátku školního roku/v pololetí obcházejí jednotlivé třídy a připomínají jim možnosti využití jejich služeb.

Informační zdroje

Seznam odborné a metodické literatury, odborných časopisů a videotéka je uveden v Příloze 1. Půjčení je možné kdykoliv v učitelské knihovně – po půjčení bude proveden zápis do přiloženého archu.

Na webové stránce školy jsou k nahlédnutí informace týkající se ŠPP.

Schránka důvěry je umístěna ve vstupních prostorách školy – u sborovny, blízko šaten žáků.

Klíč ke schránce má pouze školní metodik prevence, který vyhodnocuje případné nálezy.

ŠPP má k dispozici nástěnku, která se nachází ve vstupních prostorách školy u sborovny.

Nástěnka poskytuje informace o členech ŠPP a o dalších pracovištích nabízejících prevenční a intervenční služby, volnočasové a další aktivity.

Kroužky a další volnočasové aktivity, které škola nabízí žákům, jsou uvedeny v Příloze 2.

Vnější zdroje

Přehled preventivních programů pro žáky je uveden v sekci „Specifická prevence“.

Přehled volnočasových aktivit v regionu a přehled poskytovatelů adaptačních programů je uveden v Příloze 3.

Seznam důležitých zákonů a metodických pokynů je zveřejněn v Příloze 4.

Příloha 5 obsahuje síť organizací a odborných zařízení, na které je možné se obracet v indikovaných případech.

Internetové stránky, které jsou informačními zdroji v oblasti prevence rizikového chování, jsou uvedeny v Příloze 6.

Monitoring

Monitorovací systém rizikového chování žáků spočívá v odhalování nežádoucích projevů ve školním i mimoškolním prostředí (šikana, intolerance, agresivita, neprospěch, záškoláctví, alkohol a kouření, jiné závislosti, slabý prospěch, neplnění studijních požadavků, ničení

školního majetku, pozdní příchody a další drobná porušování školního řádu). Je založen na spolupráci třídních i netřídních učitelů a dalších pracovníků školy se ŠPP. Cílem tohoto systému je včas zachytit rizikové chování a takové chování řešit tak, aby nedocházelo ke kumulaci konfliktních situací a k narušování optimálního sociálního klimatu ve třídě a celé škole. Rizikové chování žáků je hlášeno kterémukoli pracovníkovi ŠPP, který předá informace ostatním členům. Podle závažnosti jednotlivých případů postupuje ŠPP dle doporučených metodických pokynů MŠMT a úzce spolupracuje s vedením školy.

Schránka důvěry rovněž slouží k oznamování rizikového chování.

Konkrétní postupy při setkání s rizikovým chováním jsou uvedeny v „Bezpečnostním a krizovém plánu“ školy.

3. Stanovení cílů MPP

Dlouhodobé cíle

- oddalovat, bránit nebo snižovat výskyt rizikových forem chování
- zvyšovat schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí, zvládat zátěžové situace osobnosti
- podporovat zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha
- zvyšovat kompetence pedagogických pracovníků v oblasti rizikového chování
- vytvořit fungující informační systém mezi školou, rodiči a žáky

Střednědobé cíle

- průběžně sledovat podmínky a situace ve škole z hlediska rizikového chování
- pravidelně evaluovat preventivní programy
- rozšiřovat nabídku forem a metod působení na žáky v oblasti rizikového chování
- vytvářet podmínky pro smysluplné naplňování volného času žáků
- získávat, vytvářet a distribuovat metodické materiály
- prezentovat školu prostřednictvím webových stránek a jiných aktivit
- informovat rodiče v oblasti zdravého životního stylu a rizikového chování
- vzdělávat pedagogické pracovníky v oblasti rizikového chování
- zařadit preventivní strategii do školního vzdělávacího programu
- prohlubovat vztahy mezi učitelem, žákem a rodičem

- soustředit se na včasnou diagnostiku projevu rizikového chování v kolektivech
- vzájemně se poznávat (žáci a učitelé)
- společně stanovit a zažít pravidla harmonického soužití mezi žáky a učiteli
- učit se řešit konflikty a efektivně komunikovat
- spolupracovat s odbornými pracovišti

Krátkodobé cíle

- realizovat jednotlivé aktivity určené minimálním preventivním programem pro daný školní rok
- minimalizovat jednotlivé typy rizikového chování – letos je to zejména kouření el. cigaret

4. Skladba aktivit MPP pro jednotlivé cílové skupiny

a) Pedagogové

Další vzdělávání pedagogických pracovníků probíhá dle aktuální nabídky příslušných organizací.

b) Žáci

Tematické bloky ve výuce zaměřené na prevenci rizikového chování

Ročník	Předmět	Vzdělávací oblast	Téma
MŠ			Dopravní výchova: bezpečnost na ulici, základní dopravní značky, dopravní prostředky Vandalismus: jak se chovat k přírodě a k věcem kolem nás Péče o zdraví: zdravá výživa Agrese, šikana: tvorba pravidel
1.	Prvouka	Člověk a jeho svět	Rodina: postavení jedince v rodině, příbuzenské vztahy, rodinné soužití, pomoc v rodině, oslavy a zvyky v rodině, komunikace v rodině, projevy lásky a citu Škola: pravidla soužití, vztahy mezi dětmi, vzájemná pomoc a respektování Chování lidí: pravidla společenského styku – pozdrav, poděkování Právo a spravedlnost: právo na relaxaci, na základní lidské potřeby (pitný režim, toaleta) Práva a povinnosti žáků školy: povinnosti v rodině, ve škole Lidské tělo: životní potřeby a projevy Druhy potravin: zelenina, ovoce, mléčné výrobky, cukrovinky, pečivo, maso, nápoje Péče o zdraví: nemoc, drobná poranění a úrazy, první pomoc Osobní bezpečí: krizové situace, škola, třída, bezpečná cesta do školy, bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty
	Tělesná výchova	Člověk a zdraví	Rasismus, xenofobie: každý jsme jiný, děti jako já, u nás děti Pohybový režim, bezpečnost

2.	Prvouka Tělesná výchova	Člověk a jeho svět Člověk a zdraví	Rodina Volný čas a jeho využití Podobní a odlišní lidé: barva pleti, místní původ, povahové vlastnosti, jazyk a nářečí Péče o zdraví: dětské nemoci, hygiena, pořádek a čistota Osobní bezpečí: bezpečná cesta do školy, důležitá telefonní čísla, rizikové prostředí, služby odborné pomoci, bezpečné chování v silničním provozu, hromadná doprava, situace hromadného ohrožení Základy hygieny, význam pohybu, zdraví, bezpečnosti
3.	Prvouka Tělesná výchova	Člověk a jeho svět Člověk a zdraví	Osobní bezpečí: bezpečná cesta do školy, komunikace s neznámým jedincem, instituce a organizace poskytující pomoc, pravidla silničního provozu, mimořádné události, cvičný poplach, hromadné dopravní prostředky, jsem chodec, budu cyklista Rodina: příbuzenské vztahy, oslavy, tradice, role v rodině, pravidla chování a soužití v rodině Péče o zdraví: fyzická a psychická práce, relaxace – volný čas, spolužáci s různým zdravotním postižením, zdravý životní styl, nemoc a úraz, zdravá výživa Třída, škola: respektování různých povahových vlastností a dalších odlišností Návykové látky Význam pohybu pro zdraví, pohybový režim, zdraví, bezpečnost Spolupráce ve hře

4.	Vlastivěda	Člověk a jeho svět	Pravidla soužití: třídní, školní, společenská Práce městské a státní policie Rodina: postavení jedince v rodině, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, zaměstnání Chování lidí: pravidla slušného chování Rasismus, xenofobie: národnostní menšiny v ČR, přistěhovalci u nás.
	Přírodověda	Člověk a jeho svět	Chování lidí: principy demokracie, vlastnosti lidí, pravidla slušného chování Mezilidské vztahy: tolerance, komunikace Péče o zdraví, zdravá výživa: denní režim, pitný režim, pohybový režim, osobní, intimní a duševní hygiena, nemoc, drobné úrazy a poranění Osobní bezpečí: bezpečné chování v rizikovém prostředí, bezpečné chování v silničním prostředí v roli chodce a cyklisty, situace hromadného ohrožení
	Tělesná výchova	Člověk a zdraví	Návykové látky a zdraví: odmítání návykových látek, závislost na hracích automatech a počítačích Význam pohybu pro zdraví, pohybový režim, dodržování pravidel hry, bezpečnosti

5.	Vlastivěda	Člověk a jeho svět	Základní práva a povinnosti žáků školy Lidská práva Práva dítěte Pomoc sociálně slabým
	Přírodověda	Člověk a jeho svět	Soužití lidí: zájmové spolky Péče o zdraví: zdravotní prevence, HIV/AIDS (cesty přenosu), týrání, sexuální zneužívání, návykové látky a zdraví Osobní bezpečí: bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace, situace hromadného ohrožení, předcházení úrazům Základy sexuální výchovy: lidské tělo - pohlavní rozdíly, partnerství, rodičovství, základy lidské reprodukce
	Tělesná výchova	Člověk a zdraví	Dopravní výchova, vandalismus (ochrana přírody) Význam pohybu pro zdraví, praktické využití zdravotně zaměřených cvičení, hygiena, bezpečnost

6.	Výchova k občanství Výchova ke zdraví	Člověk a společnost Člověk a zdraví	Lidská práva: diskriminace, rasismus, xenofobie, práva dětí (Všeobecná deklarace lidských práv), porušování lidských práv (šikana), řešení konfliktů První pomoc: zásady první pomoci Život v rodině a mimo ni: komunikace (v rodině, s vrstevníky) Rozvoj osobnosti: duševní a tělesné zdraví, péče o zdraví, režim dne, zdravá výživa, vyrovnávání se s problémy Osobní bezpečí: způsoby chování v krizových situacích, dětská krizová centra, linky důvěry Zneužívání návykových látek: žebříček hodnot, kouření (tabakismus), alkoholismus Režim dne Zásady zdravého stravování Péče o zdraví Sexuální dospívání
	Tělesná výchova	Člověk a zdraví	Hygiena a zdravý životní styl, význam pohybu, bezpečnost
	Zeměpis Informatika	Člověk a příroda Informační technologie	Rasismus, xenofobie: obyvatelstvo, náboženské směry, válečné konflikty, otrokářství Kyberšikana: nebezpečí internetu
	Hudební výchova	Umění a kultura	Rasismus, xenofobie, homofobie: písničky s tématem odlišné barvy kůže, o dětech z různých států, homosexualita skladatelů

7.	Výchova k občanství Výchova ke zdraví	Člověk a společnost Člověk a zdraví	Život mezi lidmi: prostředí ve škole, život mezi vrstevníky, komunikace, média Člověk a kultura: umění, krása kolem nás, víra a náboženství, slušnost, chování, zdravení, oblékání, přírodní a kulturní bohatství Svět kolem nás: tolerance k národnostním menšinám Lidská práva: lidská práva v dokumentech, rovnost a nerovnost, svoboda a autorita, morálka a mravnost Rodina: komunikace v rodině, klíče ke zdraví, infekční choroby, postižení mezi námi, zdravá výživa, alternativní výživa a poruchy výživy Zneužívání návykových látek: drogy (nejčastěji užívané, jejich účinky, dělení, doping, vznik závislosti, legislativa) Osobní bezpečí: nebezpečné situace, skupina vrstevníků a násilí (šikana), bezpečné sportování, bezpečnost silničního provozu, násilí v sexualitě, nácvik první pomoci Sexuální výchova: dospívání, pohlavní orgány, rozmnožování Zdraví: Ochrana před ne/přenosnými chorobami, hodnota a podpora zdraví, dospívání, stres
	Tělesná výchova	Člověk a zdraví	Hygiena a zdravý životní styl, bezpečnost
	Zeměpis Informatika	Člověk a příroda Informační technologie	Rasismus, xenofobie: obyvatelstvo, náboženské směry, válečné konflikty, otrokářství Kyberšikana: nebezpečí internetu
	Hudební výchova	Umění a kultura	Rasismus, xenofobie, homofobie: písničky s tématem odlišné barvy kůže, o dětech z různých států, homosexualita skladatelů

8.	Výchova k občanství	Člověk a společnost	Osobnost: co je za mnou, kde jsem, kam jdu, jak se znám, co jsem, co chci, co mohu Psychické procesy a stavy: jak poznávám a vnímám, jak myslím a tvořím nové, jak si pamatuji a soustředím se, jak se učím, jak prožívám své city Člověk v sociálních vztazích: umím se přiměřeně prosazovat?, zvládnou i náročné životní situace?, umím žít zdravě? Právní minimum: právní normy, právo jako systém, ústava, moc zákonodárná, výkonná, soudní, základní práva a svobody, politika Rodina: faktory ovlivňující stabilitu rodiny, hledání ideálu, sňatek, neshody v manželství Člověk ve zdraví a nemoci: jak pečovat o nemocné (strava, léky), prevence léčení přírodními prostředky, hrozba civilizačních chorob (cukrovka, stres, alergie) Zdravá výživa: vliv výživy na zdraví člověka, jak tělo zpracovává potraviny, nežádoucí způsoby výživy, alternativní strava, reklama a hygiena potravin Prevence zneužívání návykových látek: drogy kolem nás, příčiny vzniku závislosti, návyk vs. závislost, její druhy (alkohol, drogy, gamblerství, televize, počítače, nakupování,...), jak se ubránit, jak pomoci Osobní bezpečí: agresivita, nebezpečí kolem nás (domácí násilí, škola a násilí, okolí), první pomoc Lidská sexualita: láska, odlišnosti v lásce, reprodukční zdraví dospívajících a možná ohrožení, sexuální deviace, jak se ubránit, plánované rodičovství
	Přírodopis Zeměpis	Člověk a příroda Člověk a příroda	Člověk: pohlavní ústrojí, nitroděložní vývoj, od narození po dospělost Státy: národy, jazyky, náboženství, rasy, Rasismus, xenofobie: obyvatelstvo, náboženské směry, válečné konflikty, otrokářství
	Tělesná výchova Informatika	Člověk a zdraví Informační technologie	Hygiena a zdravý životní styl, bezpečnost Získání dovedností k uplatnění na trhu práce a k efektivnímu rozvíjení profesní i zájmové činnosti, prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým užíváním výpočetní techniky, ochrana práv k duševnímu vlastnictví, informační etika, nebezpečí internetu
	Hudební výchova	Umění a kultura	Rasismus, xenofobie, homofobie: písničky s tématem odlišné barvy kůže, o dětech z různých států, homosexualita skladatelů
	Český jazyk	Jazyk a jazyková komunikace	Rasismus, xenofobie: válečná a poválečná literatura

9.	Výchova k občanství	Člověk a společnost	Občan a právo: odpovědi práva ČR, občanskoprávní vztahy, vlastnictví, ochrana majetku, smlouvy, odpovědnost za škodu, orgány právní ochrany a sankce, přestupky a správní řízení, občanské soudní řízení, trestní právo, děti a paragrafy V pracovním poměru: správná volba, první brigáda/zaměstnání Rodina a zákony Globální svět: problémy současného světa, ohrožené životní prostředí Životní perspektivy: životní plány a cíle Rodina: její význam, rodinné krize, rodičovské předpoklady, rozpad rodiny Péče o duševní zdraví: prevence civilizačních chorob, pohyb, preventivní lékařské prohlídky Zdravá výživa: zajímavosti z cizích kuchyní, reklama ve výživě Prevence zneužívání návykových látek: důvody vzniku závislosti, drogy, kde hledat a najít pomoc, drogy a sport, jak jednat s lidmi pod vlivem drog, první pomoc při otravě návykovými látkami, patologické hráčství Osobní bezpečí: lidská společnost a násilí, chuligáni, vandalové, zloději, vztah k životnímu prostředí, bezpečnost v silničním provozu, první pomoc Sexuální výchova: partnerské vztahy, plánované rodičovství, kuplířství, prostituce, pornografie, těhotenství, porod, péče o dítě
	Tělesná výchova Informatika	Člověk a zdraví Informační technologie	Hygiena a zdravý životní styl, bezpečnost Kyberšikana: nebezpečí internetu

Všichni žáci používající v průběhu roku počítače jsou na začátku školního roku seznámeni s Netiketou.

Každá třída si na začátku školního roku tvoří třídní pravidla.

Na 1. i 2. stupni probíhají 1x měsíčně třídnické hodiny.

Specifická prevence

Přehled akcí v rámci prevence na školní rok 2023/2024						
ročník	název akce	rozsah	organizátor	termín	datum	cena
MŠ (předškoláci)	Bezpečně do školky	45 min.	Městská policie			
1.	Bezpečně do školy	45 min.	Městská policie	září	27. 9. 1. A - 8:00 - 8:45 1. B - 8:55 - 9:40	zdarma
2.	Bezpečně doma i venku	45 min.	Městská policie	listopad	14. 11. 2. A: 8:00 – 8:45 2. B: 8:55 – 9:40	zdarma
3.	Střikačka	45 min.	Městská policie	listopad	2. 11. 3. A: 8:00 – 8:45 3. B: 8:55 – 9:40	zdarma
	Prevence dětských úrazů (beseda, výtvarná soutěž, den prevence)	3x45 min. 3x45 min.	Kraj Vysočina	leden – červen 2024	bude upřesněno	zdarma
4.	Chovám se správně	9x 45 min.	Městská policie	říjen–červen	4. A: 24. 10., 1. 11., 6. 12., 10. 1., 7. 2., 6. 3., 3. 4., 2. 5., 5. 6. (8:00 – 8:45)	zdarma
5.	Kyberbezpečnost I	90 min.	ICM Třebíč	listopad	8. 11. (10:55 – 12:35)	zdarma
6.	Dej si taky! x Díky, nechci. Kyberbezpečnost II Pohodová třída 2	90 min. 90 min. 2x 3 vyuč. hod.	SZÚ ICM Třebíč Oblastní charita Třebíč	listopad prosinec leden/únor	9. 11. (10:00 – 11:40) 8. 12. (10:55 – 12:35) 11. 1. (8:00 – 10:45) 29. 2. (8:00 – 10:45)	zdarma zdarma 4200,-/platí škola
7.	Jak se nestát závislákem	45 min.	SZÚ	listopad	9. 11. 7. A: 8:00 – 8:45 7. B: 8:55 – 9:40	zdarma
	Jak předcházet nebezpečným situacím	90 min.	Městská policie	březen	6. 3. 7. A, B: 8:00 – 9:40	zdarma
8.	Právní vědomí Hrou proti AIDS	90 min. 45 min.	PČR + pí Sedlářová SZÚ	říjen listopad	8. B: 4. 10. (9:00 – 11:00) 21. 11. 8. A: 8:00 – 8:45 8. B: 8:55 – 9:40	zdarma zdarma
	Diagnostika třídy Tvoje cesta načisto	90 min. 2 vyuč. hod.	p. Martinek, pí Sedlářová PČR	leden květen	8. B: 3. 1. (9:00 – 11:00)	
9.	Prohlídka K-centra	45 min	K-centrum	květen	9. A: 9. B:	zdarma
1. A, 1. B, 2. A, 3. B, 6. A	Adaptační den	celý den (dle rozvrhu)	Třídní učitelé	září	6. 9. nebo dle domluvy	

Dotazníková šetření dle potřeby/žádosti.

c) Rodiče

Akce pro rodiče budou zveřejňovány v průběhu školního roku 2023/2024.

d) Týden boje proti zákeřným chorobám a úrazům

20. 11. - 24. 11. 2023

datum	druh akce	zajišťuje
2. 10. – 16. 11.	Hrošíkovy medaile (soutěž pro žáky 1. a 2. st.)	jednotliví vyučující
13. – 16. 11.	Sbírka knih pro „Bazárek“ ve 3. A (velká přestávka)	R. Slavíková, Š. Dvořáková
před akcí	Tvorba výrobků k prodeji na jarmarku	dobrovolníci
celý týden	Finanční sbírka na podporu léčby zákeřných nemocí a úrazů, prodej reklamních předmětů NF Modrý hroch	J. Blahová + třídní učitelé
celý týden	Besedy ve třídách a promítání DVD s problematikou zdravého životního stylu, zákeřných nemocí, úrazů	učitelé/učitelky
celý týden	Prodejní jarmark – prodej výrobků žáků/pracovníků školy (stánky ve škole, v městské knihovně na Modřínové – 22. – 24. 11.)	K. Chládková, učitelé VV, PČ, ostatní dobrovolníci
celý týden	Bazárek knih – prodej o velkých přestávkách ve 2. B, prodej na konzultacích a v rámci přípravy	R. Slavíková, Š. Dvořáková
20. 11. (pondělí) 18:15 – 19:15	Kondiční cvičení, posílení různých partií těla, protažení (velká tělocvična, vstupné dobrovolné)	E. Vomelová
21. 11. (úterý) 1. a 2. vyuč. hod.	Hrou proti AIDS – interaktivní program pro žáky 8. roč.	SZÚ Jihlava
21. 11. (úterý) 17:00	Jak poznám, že moje dítě užívá drogy, kam se obrátit (beseda pro rodiče – zájemce, Studio Kopce, vstupné dobrovolné)	K-centrum
22. 11. (středa)	Tour de France ve tmě (promítání filmu + beseda) – 2. stupeň + zájemci z 1. st.	nevidomý O. Zmeškal
22. 11. (středa)	Bazárek pro Hrocha	I. Váralová + 5. A

5. Evaluace

Evaluace bude provedena v červnu 2024 a bude přidána k MPP jako Příloha č. 8.

Program proti šikanování

Obsah:

OBSAH:	16
1. ÚVOD	18
2. CÍL	18
3. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ	18
4. PROTEKTIVNÍ A RIZIKOVÉ FAKTORY	21
5. CHARAKTERISTIKA, PODOBY, PROJEVY A ODHALENÍ ŠIKANY	21
<i>Charakteristika</i>	21
<i>Podoby šikany</i>	22
<i>Odhalení</i>	23
Nepřímé (varovné) znaky šikanování	23
Přímé znaky šikanování	24
Znaky projevující se doma	24
<i>Co šikanování není</i>	25
Rozdíly mezi šikanováním a škádlením	25
6. KRIZOVÝ PLÁN - ŠIKANA	26
<i>Základní postup v řešení šikany</i>	26
<i>Tři kroky kvalifikované pomoci:</i>	28
První krok pomoci - Diferenciální diagnostika	28
Druhý krok pomoci - Vnitřní diagnostika	28
Třetí krok pomoci - určení typu scénáře pro základní směr léčby	29
Komplikované formy šikany:	29
Stádia šikanování	30
<i>Řešení šikany</i>	31
Řešení počáteční obyčejné šikany se standardní formou	31
Řešení pokročilé šikany s neobvyklou formou	32
<i>Výchovná opatření</i>	32
<i>Spolupráce s rodiči</i>	33
<i>Spolupráce se specializovanými institucemi</i>	33
<i>Legislativní rámec šikanování</i>	34
Zákony a legislativní materiály, které mají vztah k řešení šikanování	34
<i>Šikanování z hlediska práva</i>	34
<i>Doporučená literatura z oblasti školního šikanování</i>	36
7. KYBERŠIKANA	38
<i>Prevence kyberšikanování</i>	38
<i>Charakteristika kyberšikanování</i>	39
Zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé (psychické) šikaně	39
Co kyberšikana není	40
<i>Typy kyberšikany</i>	40
<i>Nejčastější motivy kyberagresora</i>	40
<i>Krizový plán - kyberšikana</i>	41
Řešení kyberšikany	41
<i>Legislativní rámec kyberšikanování</i>	42

<i>Doporučené odkazy</i>	43
8. ŠIKANAM ZAMĚŘENÁ NA UČITELE	45
<i>Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele</i>	46
<i>Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele</i>	47
<i>Krizový plán – šikana zaměřená na učitele</i>	48
9. OCHRANA DĚTÍ PŘED ŠIKANOU V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	48
10. POUŽITÉ ZKRATKY	49
11. KONTAKTY	49

1. Úvod

Program proti šikanování vychází z **Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)** a z **Metodického doporučení MŠMT k prevenci rizikového chování č. j. 21 291/2010-28** a je součástí školního Minimálního preventivního programu.

Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Jeho tvorbu koordinuje školní metodik prevence. Za realizaci a hodnocení programu je odpovědný ředitel školy.

Nedílnou součástí programu je **krizový plán**, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.

Program proti šikanování zahrnuje rovněž základní informace o **kyberšikaně** (včetně krizového plánu).

2. Cíl

Cílem programu je **vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí** nejen pro žáky, ale také pro učitele. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo, či ne. Důležité je snažit se zvládnout takové metody, techniky a přístupy, aby se dařilo šikaně předejít, včas ji rozpoznat, umět řešit a nakonec minimalizovat její výskyt.

Zmapování situace

Potenciální nebezpečí výskytu šikany hrozí v každé třídě i v rámci ročníku, napříč jednotlivými stupni. Učitelé jsou si vědomi toho, že je třeba situaci ve třídě sledovat a všimnout si podezřelého chování i chování, které ničemu závažnějšímu nenasvědčuje. Každý učitel má přístup k programu proti šikanování – jak elektronicky, tak v papírové podobě.

Motivování pedagogů pro změnu

Vzhledem ke každoročnímu opakujícímu se rizikovému chování žáků a náročnosti požadavků zákonných zástupců na přístup učitelů k žákům, se pedagogové snaží dodržovat stanovené postupy, které ukládá nejen vnitřní pracovní řád, ale také Minimální preventivní program.

Užší realizační tým

Do užšího realizačního týmu patří ředitel školy a členové ŠPP.

3. Prevence šikanování

Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, **odmítá násilí a zneužití moci** v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Objeví-li se šikana, přistupuje škola k řešení včasné a otevřeně.

Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se **podílí celá škola**. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná. Pro prevenci i řešení šikany je vedením školy určena konkrétní odpovědnost směrem k řediteli a jeho zástupcům, třídním učitelům, pedagogům, ostatním zaměstnancům školy, žákům, rodičům a školnímu poradenskému pracovišti, která je adekvátní jejich roli a možnostem (součást bezpečnostního a krizového plánu).

Vedením školy je **pověřena alespoň jedna osoba z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení šikany**, která se bude v tématu pravidelně vzdělávat (*školní metodik prevence*). Tato pověřená osoba bude disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně.

Škola má nastavená **konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu**, která jsou specificky vztažena také k projevům šikany (je jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno). Součástí školního řádu jsou i pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy).

Škola **má nastavené důsledky za porušení pravidel** u žáků, rozlišuje závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky. Pedagogové dohlížejí na žáky nejen ve výuce, ale také v době přestávek a dalších školních akcí.

Ve třídě jsou nastavena **třídní pravidla**, která nenahrazují ani nezdvojují školní řád. Na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování se podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.

Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční **systém vzájemné komunikace mezi pedagogy** o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven **pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany** a využívá k němu adekvátní nástroje.

Škola zajišťuje **informovanost všech svých členů** o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

Škola kontinuálně **realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování** (včetně šikany), kterou má popsáno v Minimálním preventivním programu. Součástí tohoto programu školy je také **školní program proti šikanování**. Škola má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou (bezpečnostní plán). Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán). Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje.

Škola **zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů** v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize a/nebo supervize. **Plán dalšího vzdělávání pedagogů** zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje **vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí**.

Škola **zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin**, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd.

Ve výuce si učitel všímá varovných signálů, které by mohly značit výskyt šikany. O těchto poté informuje třídního učitele, který dále vyhodnocuje situaci. Každoročně jsou pro třídy organizovány školní i mimoškolní aktivity, které poskytují žákům možnost spolupracovat, poznávat se, respektovat se a seznamovat se s riziky, které s sebou nežádoucí chování a jednání nese.

Škola má **zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy** ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci). Škola zveřejňuje tyto kontakty pro žáky, rodiče a pedagogy tak, aby jim byly na očích a mohli vyhledat pomoc také sami. Kontakty lze získat také prostřednictvím ŠPP, jehož členové se aktivně podílejí na řešení rizikového chování ve škole.

Rodiče jsou seznámeni s prevencí a řešením šikany ve škole prostřednictvím odkazu na webových stránkách školy, na který jsou upozorněni na rodičovských schůzkách.

Vztahy se školami v okolí nejsou prozatím v rámci řešení šikany navázány.

4. Protektivní a rizikové faktory

úroveň	protektivní faktory	rizikové faktory
společnost, komunita	<ul style="list-style-type: none"> nastavení hodnot ke vzdělání, podpora autority školy a pedagoga; příležitosti pro pozitivní angažmá dětí, např. nabídka mimoškolních aktivit pro trávení volného času dětí a mladých lidí; příležitosti pro účast na rozhodování pro děti, na utváření kultury a prostředí; nabídka služeb pro ohrožené rodiny a děti; nabídka služeb pro žáky a pedagogy ohrožené násilím ve škole, nabídka vzdělávacích programů pro pedagogy i zákonné zástupce apod.; spolupráce školy s organizacemi, které mohou pro prevenci a intervenci v problematice šikany vytvářet síť pomoci; podpora kooperace, tolerance, respektu a důstojné mezilidské vztahy a úcta k životu druhého člověka 	<ul style="list-style-type: none"> koncentrace rodin ohrožených chudobou, bezdomovectvím, sociálním vyloučením, národnostních menšin a etnik; nízká podpora školy ze strany zřizovatele a deficitní deklarace a podpora hodnot vzdělání, dobrého klimatu, bezpečí a spoluodpovědnosti; nevhodné nastavení financování škol, nedostatečná kvalita přípravy budoucích učitelů, nastavení legislativy, kurikula; neexistující nebo nekvalitní služby pro děti, rodiny i pedagogy; nedostupné vzdělání pro pedagogy (finančně, vzdálenost, dostupnost...); malá spolupráce mezi školou a organizacemi v regionu
škola	<ul style="list-style-type: none"> způsob vedení školy ze strany ředitele a zástupců podporuje vytváření kooperativního, respektujícího a pozitivního sociálního klimatu ve škole; přiznání možnosti výskytu násilí vůči pedagogovi, zajištění informovanosti o problematice; monitoring varovných signálů šikany ve škole; deklarované a sdílené odmítnutí násilí na škole směrem k žákovské i rodičovské populaci (pro rozvoj šikany jsou důležité postoje a reakce ostatních); včasné a adekvátní řešení při výskytu násilí; jasné rozdělení kompetencí a odpovědností v udržování dobrého sociálního klimatu na škole; nastavení jasných pravidel v chování na celoškolní i třídní úrovni a jejich důsledné dodržování; nastavení adekvátních opatření a sankcí při nedodržování pravidel v chování, jejich důsledné dodržování (avšak bez podpory dobrého sociálního klimatu jednostranný akcent na tresty naopak zvyšuje pravděpodobnost výskytu šikany); funkční bezpečnostní a krizové plány; dostatečný monitoring fyzických prostor ve škole, která jsou vnímána jako méně bezpečná, a přijetí bezpečnostních opatření; schopnost sebereflexe učitele (např. vědomí vlastních postojů, stereotypů a předsudků); podpora učitelů v rozvíjení jejich kompetencí v zacházení s obtížnými třídními kolektivy; intervize, supervize či mentoring učitelů; převládající atmosféra důvěry a spolupráce v pedagogickém sboru, která zvyšuje pravděpodobnost včasného odhalení vznikajícího problému 	<ul style="list-style-type: none"> nejasné nastavení nebo nedůsledné dodržování pravidel chování a sankcí za nevhodné chování ve škole (žákům nakonec nehrozí nic, co by je od činu odrazovalo), zejména na středních školách; chybějící nebo nejasné směrnice školy pro udržování bezpečí a řešení krizových situací; nevymezený postoj k násilí ze strany vedení školy - projevy násilí ve vztahu k pedagogovi/žákovi bývají přehlíženy, bagatelizovány nebo zakrývány; ze strany vedení a dále pedagogů nedostatečně deklarovaná (k pedagogům, rodičům, žákům) a sdílená hodnota bezpečí a dobrého klimatu na škole; posměch, dehonestující komentáře, nevhodné, neuctivé chování mezi žáky, pedagogy, a pedagogy a žáky navzájem; nevhodně uplatňovaná kritika, sarkasmus, předsudky a stereotypy (mohou podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování žáků jejich spolužáky)projevy nerespektu k autoritám ze strany žáků jsou obecně ve škole pojímány jako norma; negativní nebo ponižující komentáře vedení nebo ostatních pedagogů na účet jiného učitele před studenty; nedůvěra mezi pedagogy navzájem a nespolupracující prostředí; žáci jsou svědky agresivního chování mezi dospělými (bossing, mobbing, dehonestace pedagoga rodiči před dítětem apod.); neřešená šikana mezi dětmi; obava vedení školy o její pověst, pokud se na škole objeví šikana; koncentrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
výuka a třídní management	<ul style="list-style-type: none"> zapojování žáků do aktivit třídy a školy a posilování jejich pozitivní vazby na školu; vedení hodiny pedagog staví na silných stránkách žáků, žáci zažívají ocenění; dodržování dohodnutých pravidel; výuka je přibližována běžnému životu žáků a pedagog hledá cesty pro zaujetí výukou; pedagog používá vhodně humor při výuce a vyhýbá se sarkasmu nebo ironii vůči žákům; chová se konzistentně, spravedlivě a s respektem k individuální situaci každého žáka 	<ul style="list-style-type: none"> nevhodný styl managementu třídy ze strany pedagoga, např. autoritářský přístup, kdy je žák zatlačován do kouta, zastrašován, zesměšňován, ponižován, záměrně frustrován, nebo naopak bezhraniční, příliš benevolentní a kamarádský přístup; nízká schopnost vytvořit motivující a zajímavý program ze strany pedagoga; malá možnost zažívat úspěch pro žáka; opakovaně nedůsledné, neadekvátní (např. přehnané) nebo nerovné (každému jiným metrem) reakce na porušení pravidel a/nebo neúspěch ze strany žáků nebo rigidní zachovávání pravidel bez ohledu na variabilitu situací; nezkoumání motivace žáka k určitému jednání; nevhodné složení třídy
interakce mezi učitelem/ učiteli a žákem/žáky	<ul style="list-style-type: none"> vnímavý učitel, který nevstupuje se žáky do konfliktu, se stará o to, aby se v základní míře žáci ve škole cítili dobře; pohotově reaguje na agresivní nářázky nebo výpady žáků či studentů; chrání si své hranice a nepřekračuje ani hranice ve vztahu k žákům; je konzistentní v nastavování a udržování pravidel 	<ul style="list-style-type: none"> konfliktní vztahy mezi žáky a učitelem; malá pohotovost učitele čelit konfrontaci ze strany žáků nebo limitovaná schopnost poznat nebo reagovat na překročení vlastních hranic; ignorování nebo vlastní bagatelizace prvotních projevů konfrontace nebo ne-respektu pedagoga žáky; ztráta pocitu dobrého místa ve škole ze strany učitele a/nebo žáka (např. cítí se odmítán, vylučován apod.); příliš osobní vztahy učitele s žáky; šikanující chování ze strany pedagoga vůči některému z žáků

5. Charakteristika, podoby, projevy a odhalení šikany

Charakteristika

Šikana je **agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli**, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také

profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

Podoby šikany

Přímá šikana může mít podobu

- fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy)
- verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy)
- neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje **škádlení nebo agrese**, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které

postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

Většina obětí šikany a jejich svědků se snaží situaci udržet co nejdéle **v tajnosti**, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je **v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.**

Důvodem nebo obsahem šikany může být **jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga**, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socio-ekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity (v ČR bývá v této souvislosti nejčastější anticiganismus), rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry (často také v kombinaci s pohlavím např. muslimské dívky, židovští chlapi apod.), sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Odhalení

- bývá obtížné
- významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených
- pomoci mohou ať už **přímé či nepřímé znaky šikanování.**

Možné případy jsou následující:

Nepřímé (varovné) znaky šikanování

- ✓ Žák je o přestávkách často osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- ✓ Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- ✓ O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- ✓ Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- ✓ Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- ✓ Stává se uzavřeným.
- ✓ Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- ✓ Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- ✓ Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- ✓ Stále postrádá nějaké své věci.
- ✓ Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.

- ✓ Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- ✓ Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- ✓ Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- ✓ (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování

- ✓ Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- ✓ Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
- ✓ Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- ✓ Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- ✓ Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- ✓ Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- ✓ Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.
- ✓ Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Znaky projevující se doma

- ✓ Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- ✓ Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- ✓ Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- ✓ Nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- ✓ Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- ✓ Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- ✓ Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- ✓ Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- ✓ Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- ✓ Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- ✓ Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- ✓ Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- ✓ Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- ✓ Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- ✓ Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Co šikanování není

- **škádlení** (přátelské, divoké, neobratné a agresivní) a **jednorázová agrese** (například, když se poperou dva přibližně stejně silní žáci například kvůli dívce, která se jim líbí oběma) - nejde o šikanování, protože tu **chybí nepoměr sil**, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit

Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádkým nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponižít.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opětovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezprávi. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplatí je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

5. Krizový plán - šikana

Základní postup v řešení šikany

Školní šikanování má svůj **zákonitý vnitřní vývoj**.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomlvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje. **V dalším stadiu** dochází ke stupňování manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny. **Třetí stadium** je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. **Následně** ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou. **V pátém stadiu** se šikanování stane skupinovým programem.

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí **nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany**. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stadií šikany.

Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření **škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí** (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).

Pedagogové, především školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (např. školní metodik prevence), by měli zvládnout **počáteční šikanu**, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů. V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.

Při vyšetřování a řešení **pokročilé šikany** se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.

Jeden typ pokročilé šikany – **výbuch skupinového násilí**, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit. Z tohoto hlediska musí mít každá škola krizový plán obsahující předem promyšlené kroky, role a úkoly členů týmu.

Při řešení by měl být kladen akcent na to, že **žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn**. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.

Po celou dobu řešení **škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí** a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

Součástí řešení pak musí být vždy **nastavení ozdravných mechanismů** pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).

Doporučuje se dále **pracovat s agresorem** (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i **s obětí šikany**. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Škola eviduje projevy šikany a dále **reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány** a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočnicka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)

- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Řešením situací komplikovaného chování žáků se zabývá materiál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) s názvem „Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách“, který je zveřejněn na webových stránkách MŠMT: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vyuziti-pravnich-opatreni-pri-reseni-problemoveho-chovani>. Podrobnější informace k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách je zpracováno v metodickém dokumentu „Poznámky k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách“, který je též zveřejněn na webových stránkách MŠMT.

Tři kroky kvalifikované pomoci:

První krok pomoci - Diferenciální diagnostika

- co nejrychleji vyhodnotit situaci a posoudit, zda se jedná o šikanu, či nikoliv (viz Charakteristika, projevy a odhalení šikany), odlišit šikanování od škádlení (viz Rozdíly mezi šikanováním a škádlením)
- zvládnout vlastní obrany vůči úzkosti, která podporuje myšlenku nevidomosti zla

Druhý krok pomoci - Vnitřní diagnostika

- dozvědět se o šikaně co nejvíce – **tři kritéria:**
  1. posoudit šikanu ze tří praktických pohledů:
    - a) Mapování šikany jako nemocného chování
    - b) Mapování šikany jako poruchy vztahů (odhadnutí stadia šikany)
    - c) Mapování šikany jako závislosti – posouzení vzájemných vazeb mezi agresory a oběťmi – v případě závislosti odhadnout její intenzitu
  2. určit formu šikany (Tabulka 1)
  3. stanovit konkrétní diagnózu a zvolit postup (načrtnout hrubou diagnózu – Tabulka 2)

Tabulka 1: Základní formy šikany

(Kolář, 2011)

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání	fyzická, psychická a smíšená šikana, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany
Šikana podle věku a typu školy	šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, učni, gymnazisty..., šikana mezi vysokoškoláky
Šikana z genderového hlediska	chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana chlapců vůči děvčatům, šikana dívek vůči chlapcům
Šikana odehrávající se ve školách	na jedné straně škola s demokratickým

s různým způsobem řízení	vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchicko-autoritativní systém
Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů	šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod.

Tabulka 2: Ilustrativní diagnóza podle dvou základních kritérií

Šikana ze tří praktických pohledů	
Vnější pohled	Pět agresorek, jedna iniciátorka a čtyři aktivní účastnice, opakovaně, přibližně čtyři měsíce psychicky týrají spolužačku ze třídy. Používají k tomu verbální přímou a nepřímou agresi. Šikanování probíhá jak ve škole, tak v kyberprostoru prostřednictvím mailů a SMS.
Závislost	Vztahy oběti a agresorek jeví známky skrytého scénáře spolupráce. Oběť vyhledává přítomnost svých trýznitelek.
Porucha vztahů	Počáteční šikana ve 3. stadiu, je vytvořené jádro agresorek.
Formy šikany	
Základní forma	Dívčí a psychická šikana, kyberšikana u žáků v osmé třídě.
Neobvyklá forma	Změna v základním schématu šikany. Rodiče iniciátorky a jedné aktivní účastnice ubližování jsou učiteli a škole, kde k šikaně došlo.

Třetí krok pomoci - určení typu scénáře pro základní směr léčby

(co zvládne škola sama a kdy potřebuje pomoc zvenku)

- vyhodnocení hrubé diagnózy - zjištění, zda jde o šikanu **počáteční** v 1., 2. a 3. stadiu, nebo **pokročilou** ve 4. a 5. stadiu
- přidat široké kritérium, ve kterém se rozhodujeme, zda se jedná o **běžnou** či **komplikovanou** formu šikany

Komplikované formy šikany:

Neobvyklé formy šikany = šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, šikany se změnou v základním schématu - prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Například rodič iniciátora šikanování je ředitelem ve škole, kde se to stalo, nebo zastává silnou mocenskou pozici na okrese, případně je finančním mecenášem školy. Mohou to ale být například i základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti, neznáme například zvláštnosti kyberšikany.

- po zjištění stadia a formy šikany **stanovit řešení**: první pomoc (rychle a bezpečně zastaví šikanu) nebo celkovou léčbu (dlouhodobá práce se vztahy v celé třídě)

Situace, které zvládne škola sama

1. První pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu.
2. Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování.

Tyto situace řeší školní metodik prevence (popřípadě ostatní členové ŠPP) ve spolupráci s třídním učitelem a ředitelem školy.

Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

1. První pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu.
2. První pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu.
3. První pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování.
4. Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou, ZIP – Základní intervenční program (u organizovaných šikan, od třetího stadia vždy v kombinaci s první pomocí)

Tyto situace řeší školní metodik prevence (popřípadě ostatní členové ŠPP) ve spolupráci s třídním učitelem, ředitelem školy a PPP, SVP, popřípadě Policií ČR a OSPODem.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

Stadia šikanování

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

Michal Kolář

- **První stadium: Zrod ostrakismu**

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

- **Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace**

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odraťují nepříjemné pocity například z očekávané těžké

písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

- **Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra**

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

- **Čtvrté stadium: Většina přijímá normy**

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

- **Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana**

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.

Řešení šikany

Řešení počáteční obyčejné šikany se standardní formou

(Kolář, 2011)

1. Odhadnout závažnost onemocnění skupiny a stanovit formu šikany
2. Vyrozmět vedení školy a školního metodika prevence, popřípadě ostatní členy ŠPP, kteří se dohodnou na rozdělení rolí v dalších postupech vyšetřování
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru
  - a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
  - b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. Realizace vhodné metody
  - a) Metoda usmíření
  - b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise)
8. Třídnická hodina
  - a) Efekt metody usmíření
  - b) Oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti a agresora
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

Řešení pokročilé šikany s neobvyklou formou

– výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování
(Kolář, 2011)

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

Příprava podmínek pro vyšetřování

3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy, školního metodika prevence, popřípadě ostatních členů ŠPP, kteří se dohodnou na rozdělení rolí v dalších postupech vyšetřování
4. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. Oznámení na policii, OSPODu paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vyšetřování

7. Rozhovor s obětí a informátory
8. Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

Léčba

11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny
12. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pozn.: pokud rodiče odmítají spolupracovat se školou a opakovaně se odmítají zúčastňovat výchovných komisí, je škole povinna vyzoomět OSPOD

Výchovná opatření

- (1) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- (2) Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:
  - Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele
  - Snížení známky z chování.
  - Převedení do jiné třídy.
- (3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).
- (4) V mimořádných případech se užijí další opatření:
  - Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového

oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.

- Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Spolupráce s rodiči

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. **Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte.** Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

- Škola na začátku školního roku informuje rodiče o programu proti šikanování.
- Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a **je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit.**
- Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena.
- Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.
- **Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany.** Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.
- Je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, **u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou.** Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).
- Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (obětmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

Spolupráce se specializovanými institucemi

(1) Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy

nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

(2) Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

(3) Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Legislativní rámec šikanování

Zákony a legislativní materiály, které mají vztah k řešení šikanování

- Zákon č.56/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), řeší práva a povinnosti školy, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se zabývá problémy dětí, které jsou nějakým způsobem ohrožené (401/2012 Sb.).
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (390/2012 Sb.).
- Metodické doporučení MŠMT k prevenci rizikového chování. Č. j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Č.j 21149/2016

Šikanování z hlediska práva

(Choděra, 2005, 2011, in Kolář, 2005, 2011)

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost". Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Šikana není sama o sobě ještě protiprávním jednáním. Z hlediska zákona se zejména u počátečních stadií šikanování o přestupek nebo dokonce o trestný čin nejedná. Nicméně některé její projevy hlavně u pokročilých šikan jsou jednoznačně protiprávním jednáním.

Šikana – naplnění skutkové podstaty řady trestných činů

Šikana bývá postihována podle ustanovení trestního zákona, neboť v souvislosti s ní často dochází k páchání trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.

Trestné činy, které se často váží k šikanování:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

Podmínky trestní postizitelnosti pachatelů šikany

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

K tomu, aby byl pachatel postizen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství).

K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postizeni jinak, případně mohou být postizeni rodiče.

Nezletilý pachatel může být postizen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled.

Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek tzn., že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy.

Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i za škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

Kdy se obrátit na policii?

Pokud se domníváte, že šikana již nabyla takového rozsahu a takové podoby, aby bylo možné kvalifikovat ji jako přestupek, nebo že případně byla naplněná skutková podstata trestného činu. Není nutné, abyste sami přesně rozhodli, o kterou z uvedených dvou možností jde. Na policii ČR se obraťte i v případě podezření na jednu z nich.

Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

Knihy:

- Bendl, S.: Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003.
- Braun, R.: Diagnostika školní třídy. Skupinová práce se třídou. Praha: IPPP ČR, 2008.
- Čapek, R.: Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010.
- Grecmanová, H.: Klima školy. Olomouc: Hanex, 2008.
- Janošová, P., Kollerová, L., Zábrodská, K., Kressa, J., Dědová, M. (2016). Psychologie školní šikany [Psychology of the school bullying] Praha: Grada.
- Kolář, M. (2013): Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19. 3. 2009. Praha: Tribun EU.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Lašek, J.: Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- Mareš, J.: Dotazník sociálního klimatu školní třídy. Praha: IPPP, 1998
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy I. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy II. Brno: MSD, 2004.
- Mareš, J.: Přehled kvantitativních metod pro diagnostiku psychosociálního klimatu školy II. in: JEŽEK, S. (ed.): Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, 2005.
- Mareš, J. Diagnostika sociálního klimatu školy. In Ježek, S. (ed.), Psychosociální klima školy I. Brno: MSD 2003.
- Mertin, V., Krejčová, L.: Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika. 1.vyd.Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., Bártík, P. et al. (2015). Prevence rizikového chování ve školství (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015). Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.

- Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015). Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012). Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Vágnerová, K. (2009). Minimalizace šikany. Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál.

Časopisy:

- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
- Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), 56-59.
- Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
- Kolář, M. (2009). Zlo či dobro, šikanovanie alebo doberanie? In: Sociálna prevenci 1. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanovaniu. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18
- Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Kolář, M. (1998). Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan; in Sborník „Prevence šikanování ve školách“, Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha.

Webové stránky s tematikou šikany:

- Amnesty International ČR, www.amnesty.cz
- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
- Společenství proti šikaně, www.sikana.org
- Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.
- Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>

Kontakty:

Poradna webu Minimalizace šikany

7. Kyberšikana

Prevence kyberšikanování

(1) Škola by měla:

- Zanést do **školního řádu** pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy,...)
- **Informovat žáky** o netiketě a „listině práv na internetu“
- **Instalovat a využívat software**, který v učebnách vyučujícím umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá nebo zaznamenává provoz. (informujte o tomto opatření žáky a systém nezneužívejte!)
- **Být vzorem** vhodného užívání moderních technologií
- Pracovat na povědomí
- Definovat kompetence v rámci školy
- Definovat kompetence mimo školu
- Začlenit téma do výuky
- Vzdělávat pedagogy
- Podporovat pozitivní využívání technologií

(2) Pedagogové by měli:

- Posílit empatii mezi žáky
- Pracovat na klimatu
- Vést k úctě k druhým
- Dávat pozitivní zpětnou vazbu
- Vytvářet dobré vztahy
- Informovat rodiče, kteří by měli:
  - ✓ **Zajistit, aby dítě vědělo**, že všechna pravidla chování při kontaktu s ostatními lidmi jsou stejná jako v reálném životě
  - ✓ **Ujistit se**, že škola má vhodný vzdělávací program o bezpečnosti na internetu.
  - ✓ **Učit své děti vhodnému chování** na internetu. Seznámit je s pravidly používání internetu či mobilního telefonu.
  - ✓ **Být vzorem** vhodného užívání moderních technologií.
  - ✓ **Sledovat aktivity** svých dětí, když jsou online. Zajímat se o to, k čemu dítě mobilní telefon či internet používá.
  - ✓ **Používat filtrační a blokační software**
  - ✓ **Všímat si varovných znaků** toho, že se děje něco neobvyklého. Jak se dítě při elektronické komunikaci chová, včetně reakcí dítěte na vaši přítomnost.
  - ✓ **Používat „Smlouvu** o používání internetu“ (ke stažení na http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/517/rodina_bezpecnostni_smlouvu.pdf)
  - ✓ **Kultivovat a udržovat** se svými dětmi otevřenou a upřímnou linii komunikace. Dejte dítěti najevo, že za vámi může přijít s problémem.

Charakteristika kyberšikanování

- **zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu**
- Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o **úmyslné chování**, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoku pak určuje její závažnost
- **Předpona kyber** - značí prostředí, ve kterém se šikana odehrává, tedy kybernetický svět počítačů, internetu a mobilních telefonů. Kyberšikana může samozřejmě probíhat i přes jiné technické komunikační prostředky, např. pagery, v české realitě jsou však v drtivé většině využívány právě výše zmíněné mobilní telefony a internet.

Zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé (psychické) šikaně

Anonymita

- oběť o napadení leckdy ani nemusí dlouhou dobu vědět
- oběť není vždy schopná identifikovat či vystopovat agresora
- vnímání dopadu jednání (útočník nevidí přímou reakci oběti na útok)
- odosobněnost útoku

Čas

- útoky se prostřednictvím internetu šíří mnohem rychleji než v realitě
- probíhají bez přestávek - oběť je šikanována 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.
- útok je možné provést kdykoli (0:00, při hodině matematiky, apod.)
- příprava a realizace útoku není časově limitována

Místo

- agresor může provést útok odkudkoli (škola, hřiště, kavárna, doma,...)
- není nutná přítomnost agresora a oběti na stejném místě

Proměna profilu agresora i oběti

- pro útok není nutná fyzická, psychická či sociální zdatnost (oběť „klasické šikany“ může být kyberagresorem)
- podmínkou provedení útoku je „kyber–gramotnost“ a její úroveň
- kyber - prostor je dostupný komukoli

Řešení

- děti a mladí lidé za těmito projevy šikany vůbec nemusí vidět. A protože nepoznají, že se jedná o šikanu, neví, jak se s ní vypořádat.
- obtížnost zajištění rychlé ochrany oběti (odstranění profilu, SMS, ICQ....)
- často chybí svědci
- obtížně stopovatelný útočník
- nejednoznačný přístup k legislativě

Co kyberšikana není

Za kyberšikanu nemůžeme označit veškeré zavrženíhodné chování v prostředí moderních technologií. Zmíňme několik příbuzných fenoménů, které jsou sice také nebezpečné, ale nejsou kyberšikanou.

Kyberstalking – pronásledování prostřednictvím moderních technologií. Zahrnuje opakované a intenzivní telefonování, psaní SMS, e-mailů, vzkazů na sociálních sítích apod. Na toto jednání pamatuje trestní zákoník (zákon 40/2009 Sb.) v § 354, odst. 1, písmeno c: Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že jej vytrvale prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

Kybergrooming – nebezpečné chování dospělých osob, které se prostřednictvím manipulativních technik a navázáním „přátelství“ v internetovém prostoru snaží dostat své oběti na schůzku v reálném světě. Cílem jejich počínání bývá sexuální zneužití, točení a focení pornografie, nucení k prostituci. Nejohroženější skupinou jsou děti a dospívající ve věku 6 – 15 let.

Happy Slapping – volně přeloženo jako „veselé fackování“. Jde o oběti nevyprovokovaný útok, kdy útočník využije momentu překvapení náhodně vybrané osoby (v parku, na ulici, v metru...), kterou následně zbije. Komplic vše natáčí na mobilní telefon a video se rvačkou je poté umístěno na internet, např. na YouTube.

Sexting – distribuce fotografií a videomateriálů intimního charakteru bez souhlasu zobrazené osoby. Buď tyto materiály pořizují oběti samy, s úmyslem zaujmout nebo vyhovět svému partnerovi, nebo jsou pořizovány bez jejich vědomí. Útočník tyto materiály pak buď rozesílá všem svým známým pro „pobavení“, nebo se stanou prostředkem vydírání oběti.

Typy kyberšikany

1. Přímá kyberšikana: útočník → oběť
2. Kyberšikana v zastoupení: útočník → třetí osoba → oběť

Nejčastější motivy kyberagresora

- Snaží se ovládat druhé prostřednictvím strachu, touží po moci. Obvykle potřebují pro svou činnost publikum.
- Znuděný, hledá zábavu, narcistický... Kyberšikana je obvykle páchána ve skupině, nebo je ve skupině alespoň plánována.
- Bere právo do svých rukou (zlonapravující, uděluje lekci,...). Pracují většinou sami, ale mohou své aktivity a motivy sdílet se svými nejbližšími přáteli.
- Má tendenci odpovídat ve vzteku nebo frustraci – pomsta, kompenzace. (někdy může být obětí klasické šikany)

- Má sklon vystupovat na internetu jako někdo jiný. Zneužívat ICT technologie, bez vědomí závažnosti tohoto jednání. Motivem jsou dva hlavní důvody: a) Můžu b) Je to legrace.

Krizový plán - kyberšikana

Řešení kyberšikany

Kyberšikana se děje na půdě školy během vyučování

1. Vyrozmět vedení školy, školního metodika prevence a ostatní členy ŠPP, kteří si rozdělí role v řešení kyberšikany.
2. Zajistit ochranu oběti - oběti doporučit, aby:
  - Neodpovídala - nekomunikovala s útočníkem, nesnažila se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovala, nemstila se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
  - Blokovala útočníka – zamezila útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
  - Ukládala důkazy (screenshoty) – svěřila se blízké osobě, pro uchování důkazů oslovila někoho, kdo má vyšší IT gramotnost, kontaktovala školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.), ukládala SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, www stránky,...)
  - Mluvila o tom, co se jí děje.
3. Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy
4. Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc - vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...). Kontaktovat a spolupracovat s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
4. Opatření - zvolit takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.
5. Informovat a poučit rodiče - informovat rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučit rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.
6. Žádat konečný verdikt a informace - při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).
7. Postihy - při postizích agresorů postupovat v souladu se školním řádem.
8. Informovat zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za

povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

Kyberšikana se děje na půdě školy, ale ne během vyučování

Škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování. To ovšem neznamená, že by škola neměla kyberšikanu řešit alespoň v následujících základních bodech:

- Zjistit informace o tom, jakých všech tříd se případ kyberšikany týká. Ve všech zasažených třídách pak provést sociometrii – z 80% je kyberšikana pouze doplňkem šikany tváří v tvář, a proto je velice pravděpodobné, že šikana ve vaší škole probíhá. Pokud se toto podezření potvrdí, postupovat podle zpracovaného krizového plánu na šikanu.
- Doporučit rodičům oběti, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na Policii ČR, popř. podali žalobu k soudu.
- Informovat (se souhlasem zákonného zástupce žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Sdílet jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

Kyberšikana se netýká žáka naší školy

- Nahlásil mi to můj žák: Pokud k vám mají děti důvěru, mohou se vám svěřovat i s problémy např. svých kamarádů z jiných škol. Měli byste žáka vyslechnout a dát mu praktické rady, kam se jeho kamarád může obrátit pro pomoc, jak má zajistit důkazy apod. Zeptejte se po pár dnech svého žáka, který vám věc nahlásil, jak vše pokračuje. Leckdy může znamenat „kamarádovi se stalo“ naopak „mně se děje, ale ještě nemám odvahu o tom mluvit“.
- Zaslechl(a) jsem to z důvěryhodných zdrojů: Zde záleží na vašem přístupu, zda se v případě chcete osobně angažovat, např. radou. Není to věc školy.

Legislativní rámec kyberšikanování

- **Školský zákon** (zákon 561/2004 Sb.)
- **Trestní zákoník** (zákon 40/2009 Sb.)
  - ✓ Trestné činy proti svobodě
    - § 175 Vydírání
    - § 176 Omezování svobody vyznání
  - ✓ Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
    - § 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv
    - § 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí
    - § 184 Pomluva
  - ✓ Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
    - § 191 Šíření pornografie
    - § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

- § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie
  - ✓ Trestné činy proti rodině a dětem
- § 202 Svádění k pohlavnímu styku
  - ✓ Trestné činy proti majetku
- § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací
- § 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat
- § 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti
  - ✓ Trestné činy obecně ohrožující
- § 287 Šíření toxikomanie
  - ✓ Trestné činy narušující soužití lidí
- § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- § 353 Nebezpečné vyhrožování
- § 354 Nebezpečné pronásledování
- § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod
- **Občanský zákoník (zákon 40/1964 Sb.)**
  - § 11, 12, 13, 15, 16 Ochrana osobnosti
  - § 19b, odst. 2 a 3 o neoprávněném použití názvu právnické osoby
  - § 424 Odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům
- **Zákon o elektronických komunikacích (127/2005 Sb.)**
  - § 67 Identifikace zlomyslných nebo obtěžujících volání
  - § 93 Zneužití elektronické adresy odesílatele
- **Zákon o ochraně osobních údajů (101/2000 Sb.)**
  - § 10
  - § 44, odst. 2, písmeno c
  - § 44a, odst. 3

Doporučené odkazy

- www.saferinternet.cz (Informace na téma kyberšikana, ochrana osobních údajů aj. V sekci „Ke stažení“ výsledky výzkumu chování dětí na Internetu)
- www.bezpecne-online.cz (Stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany; výukové materiály)
- www.protisikane.cz (Informace o kyberšikaně a jejích projevech, tipy pro rodiče)
- www.minimalizacesikany.cz (Praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet. V sekci „Pro média“ tisková zpráva s výsledky šetření o kyberšikaně na školách)
- <http://prvok.upol.cz> (Centrum prevence rizikové virtuální komunikace UPOL, v sekci „Výzkum“ výsledky výzkumného šetření Kyberšikana u českých dětí)
- www.sikana.org (Stránky občanského sdružení Společenství proti šikaně – aktuality z oblasti, související odkazy apod.)

- E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz) - projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na Internetu (kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, sociální sítě, sociální inženýrství, sexting atd.).
- Poradna E-Bezpečí (www.napisnam.cz) - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, jen za letošní rok řešila přes 100 případů kyberšikany, stalkingu, sextingu apod.
- Projekt E-Nebezpečí pro učitele (www.e-nebezpeci.cz), který obsahuje řadu prezentací pro učitele
- www.hoax.cz
- <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost>
- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
- Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz
- Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Kyberšikana a její prevence, příručka pro učitele

- <http://www.kapezet.cz/index.php?object=General&articleId=211&leveMenu=>
Přehledový list Kyberšikana ke stažení (E-bezpečí) -
- http://cms.ebezpeci.cz/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,45/Itemid,2/lang,czech

Leták Bezpečný Internet (E-bezpečí)

- http://cms.ebezpeci.cz/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,45/Itemid,2/lang,czech/

Příručka pro rodiče a vychovatele (Saferinternet)

- http://www.saferinternet.cz/data/articles/down_696.pdf

+ další odkazy na SharePointu (Dokumenty – Prevence – Šikana/kyberšikana)

Knihy:

Kavalír, A. (Eds.). (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.

Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Kopecký, K. Úvod do problematiky kyberšikany páchané na učitelích. Internetový portál E-Bezpečí [online]. 2016 [vid. 23. únor 2016]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1120-kybersikana-ucitelu-vyzkum> Univerzity. [cit. 2. 12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>

Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2. 12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>

Krejčí, V. Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Dostupné z: http://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/74-pravidla-bezpeneho-chovani-na-internetu-pro-rodie-2015

Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.

Kontakty:

Poradna webu Minimalizace šikany

Domácí webové stránky s tematikou šikany:

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

Zahraniční webové stránky s tematikou šikany:

Evropská observatoř pro násilí ve školách: www.obsviolence.com/english/members/

www.bullying.co.uk

www.bullying.org/public/frameset.cfm

www.schoolsecurity.org/trends/bullying.html

www.nldontheweb.org/Banks_1.htm

8. Šikana zaměřená na učitele

- **musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém**, který se týká všech členů školy
- není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována
- neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám
- odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel
- je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a **žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele**
- tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou
- nejčastěji se odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru
- **šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog**, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným.
- je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a

postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni

Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany **vedení** (nejčastěji jako *bossing*), **kolegů** (nejčastěji jako *mobbing*), **podřízených kolegů** (nejčastěji jako *staffing*), nebo šikana ze strany **zákonných zástupců** nebude předmětem tohoto krizového plánu, protože postrádá aspekt rizikového chování žáků. Tyto formy šikany patří do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt *šikany mezi žáky* a také *šikany zaměřené na učitele* a jejich prevence a včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy uvedené v odd. „Prevence šikanování“.

Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele dále snižuje:

- Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno. *Oznámení bude předáno řediteli školy, který je projedná na schůzce vedení školy, ze kterého vzejde postup pro řešení podezření na šikanu.*
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.

- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
- Všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí doporučení uvedené v odd. „Základní postup v řešení šikany“. Dále je důležité respektovat tyto zásady:

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Krizový plán – šikana zaměřená na učitele

1. Nic nepřehlížet, nečekat, že se to samo vyřeší.
2. Podezření na šikanu sama sebe nebo kolegy oznámit neprodleně ředitele školy.
3. Ředitel školy je oznamovatelem detailně seznámen se všemi okolnostmi, které vedou k podezření na šikanu. V případě, že je oznamovatelem někdo jiný než oběť, provede ředitel školy pohovor následně i s obětí.
3. Ředitel školy svolá konzultační tým, jehož složení je následující: ředitel školy, zástupce ředitele pro 1. a 2. stupeň, členové ŠPP. Společně se domluví na strategiích a postupech, stanoví stádium šikany.
4. Ředitel školy seznámí oběť se strategiemi a postupy, zajistí jí bezpečí podle závažnosti situace (suplování, přítomnost dalšího pedagoga v hodině, apod.)
5. Po stanovení stádia je šikana řešena se zákonnými zástupci, ostatními pedagogy, žáky, případně s Policií ČR, zřizovatelem.
6. Škola dále co nejdříve zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
7. Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.
8. Ředitel školy monitoruje po celou dobu řešení šikany potřebu vyhledání odborné pomoci pro oběť, ostatní kolegy, svědky, kterou kdykoliv naplní.

V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky si pedagog pro sebe zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

9. Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí podle situace vhodný způsob nápravy, např.:

1. rozhovor s dítětem, které ubližuje - pedagog využije opatření, která v MŠ fungují, např. srozumitelně sdělí dítěti, že porušilo stanovená pravidla, vede jej v sociálně žádoucích projevech, navrhuje a ukazuje mu adekvátní varianty v projevech chování; samozřejmě, jakmile je to možné, ocení jeho zlepšení;

2. zavedení ochranného režimu oběti - v počátku pro jistotu MŠ nastaví přísnější dozor; v některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělí; není vhodné konfrontovat agresora s obětí;
3. práce se skupinou - MŠ kontaktuje metodika prevence, MŠ využije intervenční program, v němž žáci získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno; vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení; využít se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramatizace;
4. rozhovor se zákonnými zástupci dítěte agresora - proběhne až po informování metodika prevence a ředitele školy, a až tehdy, když je situace zmapovaná; důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci; nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník MŠ; rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový.

Škola může zvolit i kombinaci výše uvedených metod.

10. Použité zkratky

ŠPP – Školní poradenské pracoviště

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

SVP – Středisko výchovné péče

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

11. Kontakty

OSPOD

Masarykovo náměstí 116/6, Třebíč

tel.: 568 805 249

<http://www.trebic.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/os-1039/p1=8915>

Policie ČR

Bráfova 11, Třebíč

tel.: 974 277 111/651

www.policie.cz

PPP

Purkyňovo náměstí 239, 674 01 Třebíč

Telefon: 568 848 815, 703 182 813

<https://www.pppaspcvysocina.cz/pracoviste/ppp-trebic-0>

SVP

SVP Střed

Mládežnická 229, Třebíč

tel.: +420 568 843 732, +420 775 725 655

Brno, Veslařská 252, 63700

tel.: 543 216 685

<http://www.svpbrno.cz>

7. Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti

Příčiny školní neúspěšnosti

Úspěch žáků je závislý na mnoha faktorech, které na sebe vzájemně působí a prolínají se. Faktory ovlivňující úspěch či neúspěch žáka:

1. *Osobnost dítěte* – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy chování, zdravotní komplikace, snížené nadání pro určitý předmět.
2. *Rodinné zázemí v kulturně odlišných podmínkách* – jiný hodnotový žebříček, jazyková bariéra.
3. *Rodinné prostředí s nedostatečným zájmem o školu a školní dění* – nedostatek motivačních impulzů, negativní postoj rodičů směrem ke škole.
4. *Rodinné prostředí zaměřené na výkon nebo příliš ochranné*
5. *Vztahy ve škole a mezi vrstevníky* – (ne) příznivé sociální klima

Naším cílem je reagovat na změny ve výkonech žáka co nejdříve, identifikovat příčiny selhání a nastavit tak podpurná a vyrovnávací opatření, která by pomohla zlepšit stávající situaci.

Řešení školní neúspěšnosti

Nejdříve je nutné podrobit dítě pedagogické, speciálně-pedagogické a případně i psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak umožní nastavit vhodná opatření.

Zjištěné potřeby žáků se mohou týkat:

1. *Poruch učení a chování, jiných zdravotních omezení a znevýhodnění*: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů, včetně kompenzačních pomůcek na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření Plánu podpurných opatření nebo Individuálního vzdělávacího plánu.
2. *Odchylek v celkové úrovni inteligence*: žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpurných opatření doporučených poradnou.
3. *Žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše s mimoosobnostními faktory* – kulturně-odlišné prostředí a znevýhodnění vyplývající ze situace rodinného prostředí: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu.
4. *Žáků s vysokou absencí*: včas žákovi nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a harmonogram dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte.

Další formy a metody práce využívané při předcházení a řešení školní neúspěšnosti:

1. *Stanovení přiměřeného obsahu učiva* – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním).
2. *Zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva* – zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem.
3. *Možnost doučování*
4. *Užívání podpůrných aktivit* – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu.
5. *Používání podpůrných pomůcek při samostatné práci* – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu.
6. *Individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny* – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva

Povinností každého vyučujícího je vnímat změny ve výkonu žáka nebo jeho přístupu ke školní práci.

Případná zjištění konzultuje vyučující s třídním učitelem, případně s ostatními učiteli. Po vyhodnocení situace kontaktuje třídní učitel zákonného zástupce. Daný učitel pak společně s třídním učitelem vytváří Plán pedagogické podpory, se kterým jsou seznámeni všichni vyučující žáka včetně zákonných zástupců, a společně se podílejí na jeho realizaci.

Kromě průběžného zjišťování poklesu výkonu žáka, jsou rodiče pravidelně informováni o (ne) prospěchu v rámci čtvrtletního hodnocení. V 1. a 3. čtvrtletí probíhá na 2. stupni slovní hodnocení žáků, na 1. stupni je to každé čtvrtletí.

V případě, že celkové studijní výsledky některého žáka z daného předmětu budou v průběhu čtvrtletí, nebo na jeho konci odpovídat známce 4/5 nebo 5, bude pro učitele závazný následující postup:

1. Učitel daného předmětu iniciuje bezodkladně schůzku, na které bude přítomen zákonný zástupce žáka, žák a učitel daného předmětu. Na schůzce budou projednány možnosti, jak docílit zlepšení prospěchu u daného žáka. Z této schůzky bude vyhotoven zápis, který bude obsahovat:
  - datum jednání,
  - třída žáka,
  - jméno žáka,
  - vyučovací předmět,
  - jméno učitele daného předmětu,
  - popis problému, známky z daného předmětu, co je příčinou,
  - navrhované řešení, zdůvodnění, případně vysvětlení,
  - jména a podpis všech zúčastněných osob (zákonný zástupce žáka, žáka, učitel z daného předmětu, případně další osoby).

Tento zápis ze schůzky bude učitel daného předmětu archivovat jako součást své klasifikační dokumentace do ukončení povin. škol. docházky žáka na škole.

2. Sken zápisu z jednání pošle neprodleně e-mailem učitel vedení školy (zástupci daného stupně). V případě potřeby předá ve stejném termínu vedení školy i další potřebné dokumenty (písemné práce, klasifikační arch atd.).
3. Pokud v dalším čtvrtletí nedojde ke zlepšení prospěchu žáka, bude učitel daného předmětu iniciovat další jednání se zákonným zástupcem žáka, žákem a učitelem, kde budou projednána další opatření vedoucí ke zlepšení prospěchu žáka.
4. Všechny dokumenty bude učitel archivovat jako součást své klasifikační dokumentace do ukončení povin. škol. docházky žáka na škole.

8. Přílohy

Příloha č. 1

Seznam odborné a metodické literatury, odborných časopisů a videotéka

Odborná a metodická literatura

BÁRTOVÁ, Jana. *Prevence není nikdy dost!* Praha: Sportpropag, a. s., 1996.

BĚTÁK, Luděk, et. al. *Prevence SPJ ve škole.* Brno: Masarykova univerzita, 1997.

Děti a jejich problémy II. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, 2007. ISBN 978-80-254-1372-2.

Děti a jejich problémy. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, 2005. ISBN 80-239-4482-7 .

KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování.* Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.

NEŠPOR, Karel, et. al. *Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách.* Praha: Sportpropag, a. s., 1996.

NEŠPOR, Karel, et. al. *Příručka pro spolupracovníky programu FIT IN na ZŠ a SŠ.* Praha: Sportpropag, a. s., 2. vyd. 1996. (6x)

NEŠPOR, Karel, et. al. *Příručka pro spolupracovníky programu FIT IN na SŠ.* Praha: BESIP a. s., 1996.

NEŠPOR, Karel. *Jak překonat problém s hazardní hrou.* Praha: Sportpropag, a. s., 1996.

NEŠPOR, Karel. *Jak překonat problémy s alkoholem vlastními silami.* Praha: Sportpropag, a. s., 1996.

Pedagogové proti drogám. Praha: MŠMT, 1999.

RATHAUSKÝ, Zdeněk, et. al. *Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí.* Praha: Centrum pro bezpečný stát, o. s., 2008. ISBN 978-80-904066-1-2. (6x)

Odborné časopisy

Závislosti a my

Prevence

Třídní učitel a vedení třídy

Videotéka

Šťěstí přeje připraveným (15x)

Pravda o drogách

Výchovné fotoseriály (agrese, kouření, závist, dieta, žárlivost, rasismus, atd.)

Příloha č. 2

Kroužky a další volnočasové aktivity, které škola nabízí žákům

Školní družina

Den	Zájmový útvar	Od-do	vedoucí
PONĚLÍ	Šikulka 1.-2.ročník	15.00- 16.00	Táborská
	Keramika 1.-3.ročník	15.00- 16.30	Pažourková
	Pohybové hry 2.-4.ročník	15.00- 16.30	Malcová
	Florbal 3.-5.ročník	15.00- 16.30	Foitlová
ÚTERÝ	Hrátky s flétnou pro pokročilé	15.00- 16.00	Dudášová
	Stolní tenis 3.-5.ročník	15.00- 16.00	Táborská
	Taneční 1.-2.ročník	15.00- 16.30	Malcová
	Tramprská kytara pro začátečníky od 4.ročníku	16.00- 17.00	Dudášová
STŘEDA	Logopedická cvičení	7.00-7.45	Táborská
	Florbálek 1.-2.ročník	15.00- 16.15	Dudášová
	Výtvarný 2.-5.ročník	15.00- 16.30	Foitlová
	Keramika 1.-3.ročník	15.00- 16.30	Pažourková
	Korálkování 3.- 5.ročník	15.00- 16.30	Malcová
ČTVRTEK	Hrátky s flétnou pro začátečníky od 2.ročníku	15.00- 16.00	Dudášová
	Rákosníček- dramatický kroužek 1.-5.ročník	15.00- 16.30	Pažourková
	Keramika 4.-5.ročník	15.00- 16.30	Táborská
	Čajovna s knihou 1.-5.ročník	15.00- 16.30	Foitlová
	Tramprská kytara pro pokročilé	16.00- 17.00	Dudášová
PÁTEK	Počítače 3.-5.ročník	15.00- 15.45	Táborská
	Fotbal 1.-2.ročník	15.00- 16.15	Malcová
	Keramika - kruh	15.00- 16.45	Pažourková

Školní klub

den	Od - do	Zájmový kroužek	vedoucí
úterý	9. B: 7:00 – 8:00	Příprava na přijímací zkoušky - M	Rybníčková
pondělí	9. A: 7:00 - 8:00		Malach
2. pol.	8. A: ?		Rybníčková
	8. B: ?		Rybníčková
úterý	9. A: 7:00 – 8:00	Příprava na přijímací zkoušky - ČJ	Dočekalová
pátek	9. B: 7:00 – 8:00		Jakubcová
2. pol.	8. A: ?		Zvěřinová
	8. B: ?		Dočekalová
pondělí	14:00 – 15:00	Přírodovědný kroužek	Ženišková
úterý	14:00 – 15:00	Školní časopis	Zvěřinová

úterý	7. B, 8. B: 7:00 – 8:00	Sportovní hry	Dvořák, Talafa Vomelová
čtvrtek	7. B, 8. B: 12:35 – 13:35	Sportovní hry	Dvořák, Talafa Vomelová
úterý	6. A: 12:35 – 13:35	Sportovní hry	Dvořák, Talafa
čtvrtek	6. A: 7:00 – 8:00	Sportovní hry	Dvořák, Talafa
středa	6. – 9. roč.: středa 14:00 – 15:30	Stolní tenis	Havel

Akvaristika – průběžně (Ženíšková)

Věda nás baví – úterý a čtvrtek (Ženíšková)

Příloha č. 3

Přehled volnočasových aktivit v regionu

<http://icmtrebic.cz/volny-cas/>

Přehled poskytovatelů adaptačních a preventivních programů

Studentský klub Katolického gymnázia Holahoj: www.halahoj.org/adaptaky

STAN: www.istan.cz/cz/

O. s. Střed: <http://www.stred.info/cs/>

DDM Třebíč: www.ddmtrebic.cz

Oblastní charita Třebíč: <https://trebic.charita.cz/kontakty/?s=primarni-prevence>

Příloha č. 4

Seznam důležitých zákonů, metodických pokynů a vyhlášek

Zákony

40/1964: 89/2012: 192/2021: Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

101/2000: o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

109/2002: o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů: nahrazen zákonem **383/2005** (§ 8, §12): nahrazen **333/2012**, ve znění pozdějších předpisů

127/2005: 311/2019: o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

140/1961: Trestní zákoník: nahrazen: **40/2009:** nahrazen: **390/2012**, ve znění pozdějších předpisů

167/1998: o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů: nahrazen **273/2013:** **117/2000**, ve znění pozdějších předpisů

200/1990: nahrazen **334/2002:** o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

359/1999: o sociálně-právní ochraně dětí: nahrazen: **401/2012**, nahrazen: **363/2021** ve znění pozdějších předpisů

379/2005: nahrazen: **305/2009** o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

561/2004: Školský zákon, ve znění pozdějších předpisů

563/2004: O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhlášky

438/2006: kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních: nahrazena vyhláškou **244/2011**

458/2005: kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

48/2005: o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky:
změněna na **256/2012**

72/2005: o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských
zařízeních: nahrazena vyhláškou **116/2011:** nahrazena: **27/2016,** nahrazena: **607/2020**

73/2005: o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí,
žáků a studentů mimořádně nadaných: nahrazena vyhláškou **147/2011:** nahrazen
27/2016: nahrazena: **248/2019**

74/2005: o zájmovém vzdělávání: nahrazena vyhláškou **109/2011:** nahrazen **279/2012:**
163/2018

Metodické pokyny

10194/2002-14: Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků
z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

11691/2004-24: „Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“

14423/99-22: Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti
projevům rasismu, xenofobie a intolerance

14744/2007-24: Metodický pokyn upřesňující podmínky činnosti středisek výchovné péče

1599/2010-6/IPPP: Metodický pokyn k poskytování supervize ve školských zařízeních pro
výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních preventivně
výchovné péče

21149/2016: Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a
řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

21291/2010-28: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a
mládeže

25133/2003-24: Koncepce oddělení pro děti vyžadující intenzivní individuální péči

25484/2000-22: Metodický pokyn ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním
znevýhodněním a k ustanovení funkce vychovatele - asistenta učitele.

25884/2003-24: Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při
prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži
páchané

26976/2009-22: Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách

27317/2004-24: Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole

32608/2002-24: Metodický pokyn k postupu školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy při opatřeních zásadní důležitosti

37014/2005-25: Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

43301/2013: Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků

Ostatní

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027

Strategie prevence kriminality 2022-2027

Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu

Příloha č. 5

Seznam sítí organizací a odborných zařízení, na které je možné se obracet v indikovaných případech

O. s. STŘED

- sociálně aktivizační služba zaměřená na posílení rodičovských kompetencí, dovedností, schopností v péči o dítě, posílení samostatného rozhodování, přebírání zodpovědnosti za své jednání a rozhodování, podpora sebedůvěry a sebevědomí, začlenění do sociálního prostředí, informace o dostupných službách

Mládežnická 229, 67401 Třebíč
tel.: 568 843 732
www.stred.info/cs

Oblastní charita Třebíč

- nezisková církevní organizace, organizační jednotkou Diecézní charity Brno, působí v sociální, zdravotní a humanitární oblasti. Na území okresu Třebíč pomáhá v mnoha střediscích lidem, kteří se ocitli v těžké životní situaci.

L. Pokorného 15, Třebíč 674 01
tel.: 568 821 290, 568 408 470, 736 529 300
<https://trebic.charita.cz/kontakty/?o=oblastni-charita-trebic>

Klub Naděje (MěÚ Třebíč)

- zařízení sociálně-výchovné činnosti pro děti vedené v evidenci OSPOD MěÚ Třebíč ve věku do 13 roků
- cílem je především prevence rizikového chování dětí formou skupinové práce
- nabízené programy pomáhají rozvíjet u dětí hravou formou tvořivost, sebevědomí, spolupráci a potlačovat negativní projevy v chování
- klubové schůzky se konají pravidelně dvakrát týdně, několikrát ročně jsou pořádány víkendové pobyty nebo mimořádné akce

- období letních prázdnin se mohou děti podle věku zúčastnit jednoho nebo dvou letních výchovně-rekreačních táborů

Masarykovo náměstí 116/6, 67401 Třebíč
tel.: 568 805 249

K-centrum NOE Třebíč

- víceúčelové regionální zařízení pro problematiku drog
- nízkoprahové zařízení pracující se skupinou rizikových uživatelů drog, jejich rodiči a partnery
- tým K-centra tvoří sociální pracovníci a terénní pracovníci
- jednou týdně je klientům a jejich blízkým k dispozici psycholog

Hybešova 10, 67401 Třebíč
tel.: 568 840 688
www.kcentrumnoe.cz/cze/

Pedagogicko-psychologická poradna Třebíč

- nabízí pomoc při výchově předškolních dětí (v případech zdravotního postižení, při výchovných obtížích, posouzení školní zralosti, příprava dítěte na školu), pomoc při potížích s učením (zjišťování příčin neprospěchu, diagnostika předpokladů dítěte pro vzdělávání, předcházení a náprava vývojových poruch učení, kursy motorických a grafomotorických cvičení, rozvíjení pozornosti, profesní orientace), pomoc při zvládání výchovných obtíží doma i ve škole (v případech nesouladu v rodině nebo mezi vrstevníky, při problémech s kouřením, alkoholem, drogami, zvládání následků týrání, šikanování, sexuálního zneužívání, sebepoznání a rozvoj osobnosti, vyrovnávání se s nemocí či postižením, psychoterapie v případech úzkostných stavů, strachu, nutkavého chování)

Purkyňovo náměstí 239, 674 01 Třebíč
tel.: 568 848 815
<https://www.pppaspcvysocina.cz/pracoviste/ppp-trebic-0>

Informační centrum pro mládež Třebíč

- bezplatné poskytování informací v těchto oblastech (dle jednotné klasifikace): vzdělávání v ČR a v zahraničí, práce v ČR a v zahraničí, cestování v ČR a v zahraničí, volný čas, zdraví, ekologie, sociálně patologické jevy, sociální skupiny a hnutí, občan a stát, mládež a EU
- slevové karty mládeže, přihlášky na SŠ, VOŠ a VŠ včetně poradenství, nabídky akcí a aktivit pro děti a mládež, besedy, přednášky, workshopy, školení, internet ZDARMA (počítač k využití i WiFi), kopírování a tisk

Komenského nám. 137/9, 674 01 Třebíč
tel.: 777 324 131
www.icmtrebic.cz

Dům dětí a mládeže Třebíč

- posláním DDM Třebíč je širokou nabídkou atraktivních možností poskytovat každému zájemci aktivní trávení volného času a podporovat tak zdravý životní styl, umožňovat zajímavé formy rekreace a odpočinku a přitom nenásilnou formou předávat nejmladší generaci znalosti a dovednosti nutné pro další praktický život, školám a dalším subjektům pracujícím s dětmi a mládeží nabízet netradiční formy vzdělávání
- DDM Třebíč vytváří kvalitní podmínky pro mimoškolní činnost dětí a mládeže, a to jak materiálně technickým vybavením, tak prostřednictvím pedagogicko-odborného týmu pracovníků
- zajímavé činnosti zde najdou rovněž dospělí zájemci.

Tomáše Bati 1084, Třebíč
www.ddmtrebic.cz

Speciálně pedagogické centrum Jihlava

- poskytuje péči dětem se zrakovým, mentálním, tělesným, sluchovým a řečovým postižením, dětem s více vadami a dětem s poruchou autistického spektra
- zajišťuje komplexní diagnostiku u klientů, včasnou speciálně pedagogickou a psychologickou péči, konzultace s pedagogy, vedení rodiny
- zajišťuje speciální cvičení a alternativní terapie

MŠ a SPC Jihlava
Demlova 28, 586 01 Jihlava
tel. 567 570 041
www.msdemlova.cz

Speciálně pedagogické centrum při ZŠ a SŠ Březejc (pracoviště Třebíč)

- odborná pomoc dětem, žákům a studentům s tělesným, mentálním, sluchovým postižením, s narušenou komunikační schopností, vadami řeči, poruchami autistického spektra, s více vadami
- odborná pomoc rodičům, školám a školským zařízením, široké veřejnosti

SPC

Dr. Holubce 763/1, 674 01 Třebíč
tel.: 777 449 712 – logoped, surdoped
777 449 718 - psycholog

PMS Třebíč

- probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality
- probační a mediační služba ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice

Okresní soud, Bráfova 502/57, Třebíč
tel. 568 842 502, 731 692 746

Městská policie Třebíč

- mezi základní úkoly strážníků patří zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, zejména:
  - přispívat k ochraně a bezpečnosti osob, majetku
  - dohlížet na dodržování občanského soužití a obecně závazných vyhlášek

- podílet se na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích
  - odhalovat přestupky a jiné správní delikty
- dále městská policie provádí odchyt toulavých zvířat a podílí se na prevenci kriminality ve městě

Bedřicha Václavka 59/11, 674 01 Třebíč
tel.: 568 83 83 83
www.policietrebic.unas.cz

Městský úřad Třebíč

- oddělení sociálně-právní ochrany dětí zajišťuje:
- ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
  - ochranu oprávněných zájmů dítěte
  - obnovení narušených funkcí rodiny
  - preventivní a poradenskou činnost
  - zprostředkování osvojení a pěstounské péče
  - svěření dítěte do výchovy jiných fyzických osob než rodičů
  - sleduje dodržování práv dítěte v ústavní a ochranné výchově
  - péči o děti vyžadující zvýšenou pozornost

Masarykovo náměstí 116/6, Třebíč
tel.: 568 805 249
<http://www.trebic.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/os-1039/p1=8915>

Občanská poradna Třebíč

- nabízí poradenství v následujících oblastech:
- sociální poradenství, služby sociální prevence
  - vztahy mezi rodiči a dětmi a ostatními rodinnými příslušníky
  - domácí násilí
  - další problematika – více na webu

Komenského nám. 370/12, 674 01 Třebíč
tel.: 568 845 348, 724 304 718
<http://www.optrebic.cz/>

**Základní škola a mateřská škola Třebíč,
Na Kopcích 342**

Policie ČR

Bráfova 11, Třebíč
tel.: 974 277 111
www.policie.cz

Příloha č. 6

Internetové stránky, které jsou informačními zdroji v oblasti prevence rizikového chování

Různé

www.icmtrebic.cz - Informační centrum pro mládež Třebíč

www.cevap.cz – Centrum etické výchovy a prevence SPJ

www.fakta.cz - Vzdělávání pracovníků ve školství a v sociální oblasti

www.adiktologie.cz - Centrum adiktologie

www.p-centrum.cz - Služby z oblastí prevence, péče o rodinu s dětmi, poradenství, léčby a doléčování závislostí

www.prevence-info.cz – Prevence rizikového chování

www.odyssea.cz – Vzdělávací programy pro učitele a žáky

www.zachranny-kruh.cz – Vzdělávací materiály, vzdělávací akce

www.linkabezpeci.cz – Poradna k různým druhům obtíží

Násilí

www.stopnasili.cz – Pro ženy, děti, teenagery, širokou i odbornou veřejnost

Sexuální zneužívání, domácí násilí

www.sexualni.zneuzivani.cz

www.sexualnizneuzivani.estranky.cz/

www.ditekrize.cz

Návykové látky

www.drogy-info.cz - Informační portál o legálních a ilegálních drogách

www.reknidrogamne.cz - Projekt VZP

www.poradenskecentrum.cz - Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti

www.drogovaporadna.cz - Online poradna

www.abraka.cz – Prevence drogových závislostí

www.dokurte.cz – Odvykání kouření

www.kurakovaplice.cz – Vše o kouření

www.odrogach.cz/

<http://www.promilesms.cz/>

<http://www.alkoholmetr.cz/>

<http://www.alkoholik.cz/>

<http://www.modernijenekourit.cz/index.php?cat=16>

Šikana a kyberšikana

www.minimalizacesikany.cz – Informační portál o šikaně na školách

www.sikana.org – Společenství proti šikaně

www.kybersikana.eu – Informace o kyberšikaně

www.bezpecne-online.cz – Bezpečný internet

www.seznamsebezpecne.cz – Nástrahy internetu

www.kr-vysocina.cz/eCrime.asp – Bezpečnost na internetu

www.horkalinka.cz - Ohlášení nezákonného obsahu na internetu

www.safeinternet.cz – Články týkající se bezpečného internetu

www.internetporadna.cz – Internetová poradna

www.napisnam.cz - Poradna E-Bezpeci - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu

<https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/159-bezpecne-chovani-na-internetu-pro-kluky-a-pro-holky-2022/file>

www.e-bezpeci.cz

<https://videacesky.cz/video/jon-lajoie-zlomene-srdce>

<https://www.mall.tv/martyisdead/pribeh-simony-a-kiany-jedna-fotka-na-instagramu-a-spousta-nenavisti>

Martyisdead:

https://www.mall.tv/martyisdead/s1-e1-martyisdead?gclid=CjwKCAjwxOCRBhA8EiwA0X8hiz_AXePY7nxztahZpny9x6A1cu5VZmFgo4oOy0CHpxAMC3Dyn07k1xoC5MYQAvD_BwE

Desatero bezpečného internetu:

<http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx?kurz=true>

https://www.youtube.com/watch?v=se9brduFanA&list=PL_x8CoisFATRYWYQapFefYjf65maiN4yX&index=3

Google family link:

https://podaneruce.cz/wp-content/uploads/2021/09/Brozura_GFL_final.pdf

NÚKIB:

https://www.nukib.cz/download/publikace/vzdelavani/Brozura%20bezpecne%20v%20cyber_A5.pdf

Co je sextortion?

<https://www.youtube.com/watch?v=0EHhuHR3jzM&t=0s>

Jaké podvody jsou spojeny s m-platbami?

<https://www.youtube.com/watch?v=km5EfX78T7I&feature=youtu.be>

Jak funguje podvodná reklama? https://www.youtube.com/watch?v=R-e0yX2_RqU

Co je to phishing a jak funguje? <https://www.youtube.com/watch?v=se9brduFanA>

Internetový podvod zvaný scam: https://www.youtube.com/watch?v=_7j2I5wwch4&

Aktuální trendy v kybernetické kriminalitě se zaměřením na děti:

<https://www.youtube.com/watch?v=vfjINP3AHVw&feature=youtu.be>

Desatero zodpovědného rodiče mladého hráče | Naberte Kurz!

<https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/desatero-s-benem-neposilej-sve-nahe-fotky-231417>

<https://www.kyberpohadky.cz/>

Více zdrojů naleznete v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže ve znění pozdějších předpisů (č.j.: 21291/2010-8).

Příloha č. 7

Použité zkratky

CAN – z anglického „child abuse and neglect“ = syndrom týraného a zanedbávaného dítěte

MPP – Minimální preventivní program

NL – návyková látka

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PPP – Pedagogicko-psychologické poradna, poruchy příjmu potravy

ŠVP – Školní vzdělávací program

ŠPP – Školní poradenské pracoviště

V Třebíči dne 31. 10. 2023

Schválil: _____

Mgr. Vítězslav Bártl

ředitel školy